Euroopa Parlament
2019-2024

Kultuuri- ja hariduskomisjon

2023/2004(INI)

18.7.2023

RAPORTI PROJEKT

kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi (2021–2027) rakendamise kohta – kodanike kaasamine ja osalemine
(2023/2004(INI))

Kultuuri- ja hariduskomisjon

Raportöör: Łukasz Kohut

SISUKORD

lk

SELETUSKIRI – FAKTIDE JA TÄHELEPANEKUTE KOKKUVÕTE.....3

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....13

SELETUSKIRI – FAKTIDE JA TÄHELEPANEKUTE KOKKUVÕTE

Demokraatial, võrdsusel, õigustel ja väärtustel põhinev liit

Euroopa Liidu keeruline ja kiiresti muutuv poliitiline, majanduslik ja sotsiaalne keskkond nõuab tugevat, tulemustele suunatud ja tõenduspõhist poliitikat, mis keskendub kodanikele ning põhineb demokraatial, võrdsetel õigustel ja väärtustel.

Selle keerulise olukorra taustal käivitati 2021. aastal kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm, mis loodi õiguse, õiguste ja väärtuste fondi raames koos 2021.–2027. aasta õigusprogrammiga, et edendada aluslepingutes sätestatud õigusi ja väärtusi.

2021–2027. aasta kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi raames rahastatakse kodanike kaasamist, kõigi inimeste võrdõiguslikkuse edendamist ning ELi õiguste ja väärtuste rakendamist. Selle eesmärk on kaitsta ning edendada õigusi ja väärtusi, mis on sätestatud ELi aluslepingutes, Euroopa Liidu põhiõiguste hartas („harta“) ja kohaldatavates rahvusvahelistes inimõiguste konventsioonides. Selleks toetatakse programmist kodanikuühiskonna organisatsioone ja teisi sidusrühmi, kes tegutsevad kohalikul, piirkondlikul, riigi ja riikidevahelisel tasandil, ning soodustatakse kodanikuosalust ja demokraatias osalemist. See aitab säilitada ja edasi arendada avatud, õigustel põhinevat, demokraatlikku, võrdset ja kaasavat ühiskonda, mis põhineb õigusriigi põhimõtetel. Erilist tähelepanu pööratakse sellega riigi, piirkondlike ja kohalike kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemise soodustamisele.

Programm on korraldatud nelja tegevussuuna ümber ja selle eesmärk on:

1. kaitsta ja edendada liidu väärtusi (liidu väärtuste tegevussuund),
2. edendada õigusi, diskrimineerimiskeeldu ja võrdõiguslikkust, sealhulgas soolist võrdõiguslikkust, ning edendada soolõimet ja diskrimineerimiskeelu peavoolustamist (võrdõiguslikkuse, õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse tegevussuund),
3. edendada kodanike kaasatust ja osalemist liidu demokraatlikus elus ja eri liikmesriikide kodanike omavahelist suhtlust ning suurendada teadlikkust Euroopa ühisest ajaloost (kodanike kaasatuse ja osalemise tegevussuund),
4. ennetada soolist ja lastevastast vägivalda ning selle vastu võidelda (Daphne tegevussuund).

Komisjonidevahelise kokkuleppe kohaselt vastutab kultuuri- ja hariduskomisjon ainuisikuliselt kolmanda tegevussuuna eest, mille eesmärk on edendada kodanike kaasatust ja osalemist liidu demokraatlikus elus ja eri liikmesriikide kodanike omavahelist suhtlust ning suurendada teadlikkust Euroopa ühisest ajaloost (kodanike kaasatuse ja osalemise tegevussuund), Seetõttu keskendatakse käesolevas rakendusaruandes peamiselt kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi kolmandale tegevussuunale.

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm – uus ELi programm

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm on kahe ELi programmi – õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi (2014–2020) ja programmi „Kodanike Euroopa“ (2014–2020) järeltulija. Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja

väärtuste programmi kolmas tegevussuund võtab kokku suurema osa kahe eelneva programmi kodakondsusega seotud küsimustest.

Euroopa Komisjon tegi 2020. aastal ettepaneku ühendada need kaks programmi üheks programmiks. See oli viis tunnistada, et eelnevate programmide killustatus ja piiratud ressursid on piiranud võimet reageerida uutele ja esilekerkivatele katsumustele. See on eriti asjakohane ajal, mil esilekerkivad liikumised on seadnud kahtluse alla avatud, kaasava, sidusa ja demokraatliku ühiskonna idee, mis üldiselt tagab tingimused kodanikuosaluseks ja õiguste kasutamiseks. See omakorda võimaldaks ehitada üles tolerantse kooselu. On tehtud edusamme tagamisel, et kodanikud oleksid teadlikud oma õiguste ja ELi kodakondsuse eelistest, et soodustada osalemist poliitilises elus ja ühiskonnas ning tagada parem arusaamine Euroopa Liidust, selle ajaloost, kultuuripärandist ja mitmekesisusest. Need õigused on sätestatud aluslepingutes: liidu kodakondsus, millele on õigus kõigil liikmesriigi kodakondsusega isikutel, kehtestatakse eelkõige ühistes sätetes (põhiõiguste harta artikkel 2 väärtuste kohta, artikkel 3 eesmärkide kohta ja artikkel 6 ning demokraatlikke põhimõtteid käsitlevad sätted, artiklid 10 ja 11 demokraatliku osalemise ja kodanikuühiskonna dialoogi kohta), samuti rakendusartiklites, mis on osa mittediskrimineerimise ja kodakondsuse sätetest (artiklid 10 ja 19 ning 20–25). Aluslepingutes on loetletud ka liidu kodanike peamised õigused ja kohustused (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 20[1] ja Euroopa Liidu lepingu artikkel 9).

Ülevaade kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmist ja selle kolmandast tegevussuunast „kodanike kaasatus ja osalemine“

Uue kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmiga soovis komisjon veelgi edendada aluslepingutes, [ELi põhiõiguste] hartas ja kohaldatavates rahvusvahelistes inimõiguste konventsioonides sätestatud väärtusi, eelkõige kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja riikidevahelisel tasandil tegutsevate kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude sidusrühmade toetamise ning kodanikuosaluse ja demokraatias osalemise stimuleerimise kaudu, et õigusriigile tuginedes toetada ning edasi arendada avatud, õigustel põhinevaid, demokraatlikke, võrdõiguslikke ja kaasavaid ühiskondi[2].

Kolmanda tegevussuuna – kodanike kaasatus ja osalemine – peamine erieesmärk on edendada kodanike kaasatust ja osalemist Euroopa Liidu elus. See on jaotatud kolmanda tegevussuuna kolmeks konkreetseks alaeesmärgiks, mis on järgmised[3]:

– toetada projekte, mille eesmärk on mälestada Euroopa uusima aja ajaloo otsustavaid hetki, näiteks autoritaarsete ja totalitaarsete režiimide võimuletulek, ning projekte, mille eesmärk on suurendada Euroopa kodanike teadlikkust oma ühisest ajaloost, kultuurist, kultuuripärandist ja väärtustest ning sellega aidata neil paremini mõista Euroopa Liitu ning vastastikuse mõistmise ja sallivuse tähtsust;

– edendada kodanike ja esindusühenduste osalust liidu demokraatlikus ja ühiskondlikus elus,

[1] Liikmesriigid, Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon, 7. juuni 2016
[2] Regulatsioon (EL) 2021/692 (kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste regulatsioon), artikli 2 lõige 1.
[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014, artikkel 5

soodustades nende panust sellesse, aidates neil teatavaks teha ja vahetada avalikult arvamusi liidu tegevuse kõigis valdkondades;

– edendada eri riikide kodanike omavahelist suhtlust eelkõige sõpruslinnade liikumise ja linnade võrgustike kaudu, et nad saaksid tegelikkuses kogeda liidu ühise pärandi rikkust ja mitmekesisust.

Kolmanda tegevussuuna (ning kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi) eesmärgid saavutatakse projektidele antavate meetmetoetuste, kodanikuühiskonna tegevustoetuste (mida rahastatakse liidu väärtuste tegevussuuna raames) ning Euroopa Komisjoni hanke- ja teavitustegevuse kaudu (see tegevussuund kehtib kõigi tegevussuundade kohta). Komisjoni rahastatavate tegevuste hulka kuuluvad liikmesriikide riiklikud kontaktpunktid. Riiklikke kontaktpunkte peetakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi uuenduseks, kuna need olid olemas programmi „Kodanike Euroopa“ raames, kuid need polnud osa õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmist.

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi (2021–2027) uuendus on kodanikuühiskonna dialoogirühma loomine, et tugevdada suhteid sidusrühmadega. Programmi käivitamiseks korraldati 2021. aasta mais kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi dialooginädal.

Praegu rahastatakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmist ainult ELi liikmesriikide projekte. Kuus ühinevat, kandidaat- ja potentsiaalset kandidaatriiki on väljendanud huvi programmiga ühinemise vastu, kuid seda ei ole veel ametlikult vormistatud. Need riigid on Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kosovo, Montenegro, Serbia ja Ukraina.

Rakendamise poliitiliste aspektide eest vastutab Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat (DG JUST). Konkursikutset ja rahastamisprotsessi juhib Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusamet (EACEA).

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi (2021–2027) kogueelarve on **jooksevhindades 641,71 miljonit eurot, millele lisandub 800 miljoni euro suurune täiendav rahastamine Euroopa Komisjoni kogutud trahvidest**, mis on suurem kui eelarve summa, ehkki summa on toodud 2018. aasta hindades. Sellest umbes 357 miljonit eurot on saadaval **kolmanda tegevussuuna jaoks**. Vähemalt 65 % rahalistest vahenditest tuleb eraldada demokraatias osalemisele ja 15 % ajaloolise mäluga seotud tegevusele[4].

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi rakendamine põhineb kahe aasta jooksul toimuvatel tööprogrammidel. See on uuendus võrreldes eelnevate programmidega, mis põhinesid aastaprogrammidel. Eesmärk on anda sidusrühmadele parem ülevaade eelseisvatest prioriteetidest ja konkursikutsetest ning seeläbi hõlbustada nende plaanimist. Praeguse tsükli esimese nelja aasta eelarved on esitatud tabelis 17. 2021. aasta väike eelarve võrreldes teiste aastatega tuleneb sellest, et trahvidest saadav täiendav rahastamine lisati programmi alles alates 2022. aastast. Tööprogrammides on sätestatud ka iga-aastased prioriteedid ja kirjeldatud eelseisvate konkursikutsete sisu. Aastate lõikes võib täheldada rõhuasetuse nihkeid, et paremini tegeleda kohapealsete vajadustega, tagades samal ajal

[4] Lubatud on 10 protsendipunkti suurune kõrvalekalle nendest protsendimääradest.

poliitiliste prioriteetide järjepidevuse, nt keskenduti 2021.–2022. aastal[5] COVID-19 mõjule ja projektidele, mis olid seotud 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimistega. Linnade võrgustikke julgustati 2021.–2022. aastal tegema ettepanekuid, kuidas suurendada valimisaktiivsust järgmistel Euroopa Parlamendi valimistel ja muuta kandideerimine kaasavamaks. 2023.–2024. aasta[6] puhul on mainitud kolonialismi pärandit ja riikidevahelisi rändeid, sooliselt tasakaalustatud ajalookäsitlust ning komisjoni soovitust, mis käsitleb avalikus elus osalevate ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate kaitsmist selgelt põhjendamatute või kuritarvituslike hagide eest[7], mida eelmises tööprogrammis ei olnud.

2023.–2024. aasta tööprogrammis sisaldub esimene üleskutse laste kodanliku kaasatuse kohta, kutsudes üle „julgustama laste kaasamist ja osalemist poliitilises ja demokraatlikus elus“. Kliimat ja keskkonda, sealhulgas energiaküsimusi, võetakse arvesse sõpruslinnade liikumise ja linnavõrgustike ettepanekutes. 2023.–2024. aasta tööprogrammis tõstetakse selle tegevussuuna raames esile ka Euroopa kaasatuse ja mitmekesisuse pealinnade auhinda, millega tunnustatakse Euroopa linnade, väikelinnade või piirkondade tööd kaasamise edendamiseks ja diskrimineerimisvaba ühiskonna loomiseks.

Kuna 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku vastuvõtmisega seotud viivitused olid teada, nägid õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi talitused programmi käivitamist ette ning tegid selleks paralleelselt kõik ettevalmistused (see kehtib ka paljude teiste ühenduse programmide puhul, nt Erasmus+; Euroopa solidaarsuskorpus) ja seega kuulutati esimesed konkursikutsed välja juba 2021. aasta aprillis. Asjaolu, et lõpule on viidud ainult mõned projektid, on tingitud projektide elueast – enamik neist kestab kaks aastat, mõned isegi kauem. Lisaks võtavad ka konkursikutsed aega (mõned kuud taotluste esitamiseks, millele järgneb hindamine ja siis toetuslepingute ettevalmistamine). Seetõttu peame tunnistama, et programm on rakendamise algstaadiumis, mis võib osaliselt selgitada, miks kolmanda tegevussuuna raames on lõpule viidud vaid väike arv projekte. Siiski ei ole lõpule viidud projektide konkreetne arv praegu kättesaadav. Lisaks on Euroopa Komisjon rõhutanud, et abisaajatelt ei ole saadud piisavalt lõpparuandeid, et tulemusi täpselt hinnata, eeskätt konkreetse tegevussuuna tasandil.

Programmi kontaktpunktid liikmesriikides on kättesaadavad, et levitada teavet programmi kohta ja aidata järelepärimistega. Kontaktpunktid vastutavad erapooletu nõustamise, praktilise teabe ja abi andmise eest taotlejatele, sidusrühmadele ja abisaajatele, sealhulgas taotlusmenetluse, kasutajasõbraliku teabe ja programmi tulemuste levitamise ning partnerite, koolituse ja formaalsuste kohta tehtavate päringute eest. Siiski ei ole liikmesriigid kohustatud kontaktpunkte looma ja 2022. aasta maiks oli seda teinud vaid 17 liikmesriiki. Liikmesriigid, kellel sel kuupäeval kontaktpunkti ei olnud, olid Belgia, Bulgaaria, Kreeka, Taani, Ungari, Iirimaa, Itaalia, Malta, Poola ja Slovakkia. Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusameti

[5] C(2021) 2583 final, „COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of 19.4.2021 on the Financing of the Citizens, Equality, Rights and Values Programme and the Adoption of the Multiannual Work Programme for 2021–2022“ (Komisjoni 19. aprilli 2021. aasta rakendusotsus kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi rahastamise ja mitmeaastase tööprogrammi (2021–2022) vastuvõtmise kohta), 2021.
[6] C(2022) 8588 final, „COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of 1.12.2022 on the Financing of the Citizens, Equality, Rights and Values Programme and the Adoption of the Multiannual Work Programme for 2023–2024“ (Komisjoni 1. detsembri 2022. aasta rakendusotsus kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi rahastamise ja mitmeaastase tööprogrammi (2023–2024) vastuvõtmise kohta), 2022.
[7] Euroopa Komisjon, komisjoni 27. aprilli 2022. aasta soovitus (EU) 2022/758 milles käsitletakse avalikus elus osalevate ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute või kuritarvituslike hagide eest (üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid), ELT L 138, 27. aprill 2022.

andmetel oli 2023. aasta veebruari seisuga 18 kontaktpunkti[8].

Programmi järelevalvega seoses on kõigile tegevussuundadele ühised järelevalvenäitajad, mis on sätestatud programmi määruses[9]. Samuti on olemas Eurobaromeetri poolt õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi jaoks seatud põhinäitaja, mis on seotud kolmanda tegevussuuna eesmärkidega, st kodanike arusaam demokraatias osalemisest, põhimõte „minu hääl loeb“. Eesmärk on tõsta 2019. aasta määra, mis oli 48 %.[10]

Mis puudutab kvantitatiivseid andmeid rakendamise kohta, siis 2021. aasta andmed annavad täiendavat teavet kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi hetkeseisu kohta.

2021.–2022. aastal esitati 26 konkursikutset. Laekunud 2675 ettepanekust 814 (30 %) puudutasid kolmandat tegevussuunda – kodanike kaasamine ja osalemine – ning 451 neist olid edukad. Seega oli edukuse määr 55 %.

Programmi asjakohasus ja vastavus ELi prioriteetidele

Raportöör leiab, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi kolmanda tegevussuuna asjakohasuse kriitiline hindamine on oluline. Üldine järeldus programmi asjakohasuse kohta on see, et programmi eesmärgid on riiklike vajaduste rahuldamiseks hästi kavandatud ning vastavad Euroopa Komisjoni prioriteetidele, sealhulgas integratsiooni, kodanike kaasatuse ja osalemise poliitikale.

Digipööre

Digipööre on kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi jaoks väga oluline ja seda eelkõige kolmanda tegevussuuna puhul. Ehkki seda ei ole 2023.–2024. aasta tööprogrammis[11] konkreetselt mainitud, toetatakse programmis erinevaid poliitikaid ja strateegiaid, mis keskenduvad digipöördele, ning võetakse kohustusi nende elluviimiseks.

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi tegevussuuna – kodanike kaasamine ja osalemine – puhul on 2021.–2022. aasta tööprogrammi üks prioriteetidest rahastada „uuenduslikke demokraatlikke lähenemisviise ja vahendeid, mis aitavad kodanikel teha oma häält kuuldavaks ja vahetada avalikult arvamusi kõigis ELi tegevusvaldkondades, eelkõige digitaalsete vahendite puhul („e-demokraatia“)“[12].

Lisaks kohustub kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi töörühm

[8] Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusamet, „CERV 2021–2027 Programme – Contact Points“ (Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm aastateks 2021–2027 – kontaktpunktid), 15. veebruar 2023.
[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014, II lisa.
[10] Õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat, „Annual Activity Report 2021 – Justice and Consumers“ (Iga-aastane tegevusaruanne 2021 – õigusemõistmine ja tarbijad), 2022.
[11] C(2022) 8588 final, „CERV Multiannual Work Programme 2023–2024“ (Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi mitmeaastane tööprogramm aastateks 2023–2024).
[12] Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusamet, „Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV) Call for Proposals“ (Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi konkursikutse).„Citizens' Engagement and Participation“ (Kodanike kaasatus ja osalemine) (CERV-2022-CITIZENS-CIV), 2021, lk 7.

toetama 2020. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta[13] ja eelseisvas 2023. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta[14] määratletud prioriteete. Nendes aruannetes rõhutatakse tugevalt digipööret, mis annab kodanikele võimaluse osaleda demokraatlikus protsessis, mis on üks aruande põhielemente.

Rohepööre

Keskkond ja kliimamuutuste vastane võitlus on poliitiline prioriteet, millesse panustatakse ka kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmiga, mis näitab selle programmi olulisust selle poliitikavaldkonna ja digipöörde jaoks. Tegelikkuses on rohe- ja digipöörde omavahel üha enam põimunud.

Üldiselt võib varajase rakendamise analüüsi põhjal väita, et kolmas tegevussuund on rohepöörde katsumuse seisukohast asjakohane, kuna tagab kodanike osalemise ja kaasatuse selles valdkonnas. Selles rõhutatakse nn alt ülespoole suunatud lähenemisviiside tähtsust poliitikate väljatöötamisel, kuna sellega püütakse kaasata protsessi rohujuuretasandi organisatsioone ning võimaldada linnadel kaasata kodanikke ja kogukondi aruteludesse ja meetmetesse kliima- ja keskkonnaküsimuste, sealhulgas energiaküsimuste, sotsiaalse solidaarsuse ja rände valdkonnas.

Kodanike kaasamise ja osalemise edendamise konkursikutses on märgitud, et see prioriteet peaks edendama kodanike ja kogukondade osalemist meie kliima ja keskkonnaga seotud aruteludes ja meetmetes. 2023. ja 2024. aastal pööratakse erilist tähelepanu kodanike kokkuviimisele, et arutada kliima- ja keskkonnameetmeid, sealhulgas energiaküsimusi, solidaarsust ja parimate tavade jagamist, ning aidata seega kaasa kodanike suurema kaasatuse saavutamisele ühiskonnas ja lõppkokkuvõttes nende aktiivsele osalemisele liidu demokraatlikus elus.

Mis puudutab seotud projektide arvu, siis kokku on 79 projekti, mida rahastati konkursikutse „kodanike kaasamine ja osalemine“ raames ja kus on otseselt viidatud asjakohaste tegevuste toetamisele.

Pandeemiajärgne taastumine

COVID-19 pandeemia on pannud Euroopa ühiskonnad ja majandused proovile. Samuti on see kahjustanud kodanike õigusi ja osalemist demokraatias. Seega on pandeemia mõjuga tegelemine tunnistatud üheks programmi prioriteediks ja selles uuritakse, kuidas COVID-19 pandeemia on mõjutanud demokraatlikku arutelu ja põhiõiguste kasutamist[15]. Seega on pandeemia mõjust saanud paljude konkursikutsete ja ettepanekute lahutamatu osa.

Mitmed kolmanda tegevussuuna projektid on seotud COVID-19-järgsete jõupingutustega, sealhulgas järgmised projektid: „COVIDemocracy in the Baltics“ (COVIDemokraatia Baltikumis)[16]; „Encouraging Women Participation in Times of Pandemic“ (Naiste osalemise

[13] Euroopa Komisjon, 2020. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta. Kodanike võimestamine ja nende õiguste kaitsmine, 2020.
[14] Kommunikatsiooni peadirektoraat (Euroopa Komisjon) ja Kantar, „European Citizenship: Report“ (Euroopa kodakondsus: raport) (Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023).
[15] Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusamet (EACEA), „Call-Fiche_cerv-2022-Citizens-Civ“, lk 7.
[16] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-

edendamine pandeemia ajal)[17]; ja COVID-19 pandeemia mõju erinevatele demokraatlikele perspektiividele soolise perspektiivi kaudu[18].

Sõpruslinnade liikumise konkursikutse programmiline ülesehitus hõlmab pandeemiajärgseid taastamismeetmeid. Selle programmiga edendatakse kodanike omavahelist suhtlust eri riikide vahel sõpruslinnade kaudu, andes neile praktilisi kogemusi liidu mitmekesisest kultuuripärandist, mis hõlmab ka COVID-19 pandeemia mõju.

Ehkki pandeemiajärgseid taastumisega seotud katsumusi on programmis vähem kajastatud, on kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm endiselt asjakohane. Lisaks digi- ja rohepöördele ning demokraatlikule elule on ka kõige haavatavamate rühmade kaitsmine pandeemia tagajärgede eest üks programmi prioriteete.

Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmiga tagatakse, et 2023. aastal pööratakse erilist tähelepanu projektidele, mille eesmärk on tegeleda Venemaa agressiooni tagajärgedega Ukrainale seoses kõigi inimeste, eelkõige kõige haavatavamas olukorras olevate inimeste, näiteks naiste ja laste demokraatliku vabaduse ja põhiõiguste kaitsmisega.

Kolmanda tegevussuuna puhul on oluline aspekt, et Venemaa agressioon Ukraina vastu ja selle tagajärjed rõhutavad ka seda, kui tähtis on mineviku kriitiline analüüs ja ajaloolise mälu edasiandmine tulevastele põlvkondadele, et võidelda ajaloo moonutamise vastu ja tagada Euroopa ajaloo hea tundmine, et vältida minevikuvigade kordamist.

Lisaks on 2023. aasta töörühma põhirõhk ajaloo moonutuste vastu võitlemisel ja põlvkondadevahelise töö edendamisel, toetades „projekte, mis mälestavad Euroopa uusima aja ajaloo olulisi kogemusi ja annavad nende kohta teadmisi“. Nende hulka kuuluvad autoritaarsete ja totalitaarsete režiimide põhjused ja tagajärjed, vastupanu nende režiimide vastu, holokaust ja muud massikuriteod, demokraatiale üleminek ja demokraatlike institutsioonide (taas)ülesehitamine, kolonialismi pärand, riikidevaheline ränne ja Euroopa integratsioon“[19].

ELi demokraatlike väärtuste tugevdamine

Raportööri sõnul on ELi demokraatlikud väärtused kolmanda tegevussuuna lahutamatu osa. Selle eesmärk on aidata inimestel oma häält kuuldavaks teha ning suurendada kaasatust ja demokraatlikku osalemist kooskõlas komisjoni poliitiliste prioriteetidega, sealhulgas ELi 2020. aasta kodakondsuse aruandes ja Euroopa demokraatia tegevuskavas sätestatud eesmärkidega.

Seega hõlmab kolmas tegevussuund märkimisväärset osa strateegiast, edendades kodanike kaasamist ja osalemist liidu demokraatlikus elus, eri liikmesriikide kodanike vahelist suhtlust

---

details/43251589/101081520/CERV.

[17] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/43251589/101081080/CERV.

[18] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/43251589/101080161/CERV.

[19] Samas, lk 8.

ning teadlikkuse tõstmist ühisest Euroopa ajaloost. Seda tehakse selliste tegevuste arendamisega, mis keskenduvad aruteludele Euroopa tuleviku üle, kodanike ühiskondlikule kaasamisele, sõltumatule valimisvaatlusele, sealhulgas kodanike teostatavale järelevalvele, ning uuenduslikele lähenemisviisidele ja vahenditele, mis aitavad kodanikel oma häält kuuldavaks teha ja avalikult arvamusi vahetada kõigi ELi tegevusvaldkondade kohta. Sellega toetatakse ELi demokraatlikke väärtusi, edendades üksikisikute ja kodanikuühiskonna aktiivset osalemist demokraatlikes protsessides, mis on Euroopa ja demokraatlike ühiskondade tuleviku jaoks otsustava tähtsusega. Lisaks iseloomustab kolmandat tegevussuunda tugev pühendumine Euroopa identiteedi ja väärtuste tugevdamisele, sest Euroopa lähiajaloo pärand on ELi väärtuste oluline tugisammas.

2023. aasta tööprogrammis on mainitud ka Euroopa tuleviku konverentsi ehk kodanike juhitud arutelude ja mõttevahetuste sarja, mis toimus 2021. aasta aprillist kuni 2022. aasta maini ning võimaldas inimestel kogu Euroopast jagada oma ideid ja arutada neid täiskogu istungitel ja töörühmades Euroopa Parlamendi, ELi nõukogu, Euroopa Komisjoni, liikmesriikide parlamentide, ELi organite, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonnaga, et võtta vastu ühised järeldused, aidates seega kujundada meie ühist tulevikku.

Kokkuvõttes on kolmanda tegevussuuna asjakohasus selles valdkonnas selge, kuna see puudutab ELi väärtuste edendamist kodanike kaasamise ja osalemise kaudu, inimõiguste kaitset ning vastupanuvõime arendamist, et muuta liit tugevamaks ning anda sellele valmisolek praeguste sotsiaalsete, majanduslike ja poliitiliste katsumustega toimetulekuks.

Varasemast rakendamisest saadud õppetunnid

Programmi tasandil võib esialgu järeldada, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi põhieesmärgid on endiselt asjakohased ning käsitlevad mõningaid peamisi ELi proovikive. ELi strateegiate, näiteks kliimamuutuste, digiteerimise, autonoomia ja muude strateegiate rakendamist käsitletakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmiga edendatava demokraatliku dialoogi kaudu. Kuna kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm on kavandatud alt ülespoole suunatud programmina, võimaldab selle rakendamine teatavat paindlikkust, mis on positiivne, arvestades programmi võimet kohaneda ja tegeleda uute katsumustega.

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi kolmanda tegevussuuna esmane eesmärk on edendada demokraatlikku kaasatust. Seega on selle eesmärgi saavutamiseks vajalike projektitegevuste raames oluline tagada osalemine kõigi tuvastatud probleemide puhul, sealhulgas rohe- ja digipöörde teemades, kuna see tõstab laiema avalikkuse teadlikkust või suurendab kaasatust.

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi kolmanda tegevussuuna projektide esialgne analüüs näib samuti kinnitavat, et märkimisväärne arv projekte on seotud kolme peamise tuvastatud probleemiga, st kliimamuutuste, digiteerimise ja COVID-19 pandeemia tagajärgedega (vt täpsemalt asjakohasuse ja sidususe jaotist).

Uurimisandmed näitavad, et käsitletakse ka asjakohaseid riiklikke probleeme. Üks näide on rohujuuretasandi organisatsioonid, mis tegutsevad ELi riikides, kus kodanikuühiskonna tegutsemisruum on piiratud või takistatud ning mille puhul on kodanike, võrdõiguslikkuse,

õiguste ja väärtuste programmi toetus põhimõtteliselt oluline.[20]

Lisaks on Euroopa Komisjon sõnaselgelt käsitlenud programmis mõnesid peamisi katsumusi. 2023.–2024. aasta programmiperioodil võeti programmi jaoks võrdlusena arvesse ka COVID-19 ja pandeemiajärgseid mõjusid. Muude probleemidega, nagu sõda Ukrainas, tegeletakse osaliselt laste õiguste kaitsmise ja edendamise konkursikutse[21] ning Daphne konkursikutse[22] (tsiviilisikute vastu suunatud seksuaalse vägivalla ohvrid Ukraina sõjas) kaudu. Ukraina sõjaga seotud probleeme võiks aga teoreetiliselt käsitleda ka ajaloolise mäluga seotud komponendi kaudu, mis käsitleb sõdade ja nende mõjude ning totalitaarsete režiimide küsimusi, samuti demokraatliku osaluse meetmete kaudu nii ELi ja Ukraina omavalitsuste vaheliste sõpruslinnade programmide kaudu kui ka ELi ja Ukraina kodanikuühiskonna organisatsioonide ühiste projektide toetamise kaudu tööprogrammi tegevuste raames.

Samuti on komisjon rõhutanud, et programmi rakendamisel on tekkinud viivitusi, kuna kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmid võeti vastu suhteliselt hilja 2021. aastal. Seega on õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat rakendamist alles alustanud.

Kokkuvõttes usub raportöör, et kuigi kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi varajasel rakendamisel on seistud silmitsi mitme katsumusega, võib rakendamist ettevaatusega pidada siiski tõhusaks.

Esiteks võeti programm vastu 2021. aastal ja enamiku projektide rakendamine on alles algusjärgus. 2021.–2022. aasta tööprogrammi konkursikutsed on käivitatud ja lõpetatud, samas kui 2023.–2024. aasta tööprogrammi konkursikutsed 2023. aastaks on käimas. Ehkki taotluste arv on pandeemia tõttu vähenenud, on see nüüd taas tõusuteel.

COVID-19 pandeemia ei mõjutanud ainult taotlusi, vaid ka rakendamist. Paljude projektide puhul kogeti viivitusi põhjustavaid operatiivseid probleeme, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiavahendite probleeme. Sidusrühmad selgitasid, et programme rakendati Euroopa Komisjoni kavas ette nähtud viisil ja suudeti ära kasutada kõik eraldatud vahendid.

Programmi hinnatakse kõrgelt tänu selle ainulaadsele lähenemisele, millega käsitletakse tundlikke ühiskondlikke küsimusi. Eriti hinnatud on selle ülevalt allapoole suunitlus, kuna eesmärgiks on seatud koostöö rohujuuretasandi organisatsioonidega, võimaldades head koostööd ametiasutuste ja kodanike vahel. Programmi taotlemise protsess vajab siiski ulatuslikku läbivaatamist, kuna leiti, et see piirab väikesemahuliste organisatsioonide osalemist. Täpsemalt ei peeta taotlusportaali kasutajasõbralikuks ja see ei motiveeri organisatsioone taotlust esitama.

Teine probleem, millega programm silmitsi seisab, on hea kommunikatsioonistrateegia puudumine programmi tasandil. Riiklikud ametiasutused on maininud, et teadlikkuse tõstmine programmi kohta on väga keeruline. Seda võimendab ka asjaolu, et siiani ei ole kõik liikmesriigid riiklikke kontaktpunkte määranud.

---

[20] https://ecnl.org/focus-areas/european-level-policies.

[21] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/cerv-2022-child.

[22] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/cerv-2023-daphne.

Täiendavad probleemid programmi varajasel rakendamisel on seotud vajadusega parandada institutsionaalset keskkonda, et programm saaks oma eesmärke paremini saavutada. Näiteks on sidusrühmad nõudnud meetmeid, et võidelda kodanikuühiskonna kahaneva tegutsemisruumi vastu, kuid ka elavdada kodanikuühiskonna dialoogi, edendades veelgi enam kodanikuosaluse kollektiivset mõõdet.

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi (2021–2027) rakendamise kohta – kodanike kaasamine ja osalemine
(2023/2004(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrust (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014[1],

– võttes arvesse komisjoni talituste 30. mai 2018. aasta töödokumenti mõjuhinnangu kohta, mis on lisatud dokumendile „Ettepanek: määrus, millega kehtestatakse õiguste ja väärtuste programm“, „Ettepanek: määrus, millega kehtestatakse õigusprogramm“, „Ettepanek: määrus, millega kehtestatakse programm „Loov Euroopa“ (SWD(2018)0290),

– võttes arvesse 2020. aasta aruannet ELi kodakondsuse kohta:

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud inim- ja põhiõigusi,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 20 ja Euroopa Liidu lepingu artiklit 9,

– võttes arvesse komisjoni 7. oktoobri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit: romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlev ELi strateegiline raamistik“ (COM(2020)0620),

– võttes arvesse komisjoni 3. detsembri 2020. aasta teatist Euroopa demokraatia tegevuskava kohta (COM(2020)0790),

– võttes arvesse komisjoni 2. detsembri 2020. aasta teatist „Strateegia põhiõiguste harta kohaldamise tugevdamiseks ELis“ (COM(2020)0711),

– võttes arvesse komisjoni 18. septembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“ (COM(2020)0565),

– võttes arvesse komisjoni 12. novembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ COM(2020)0698,

– võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0152),

– võttes arvesse komisjoni 5. oktoobri 2021. aasta teatist „ELi strateegia antisemitismi vastu võitlemiseks ja juudi eluviisi edendamiseks (2021–2030)“ (COM(2021)0615),

[1] ELT L 156, 5.5.2021, lk 1.

– võttes arvesse komisjoni 24. märtsi 2021. aasta teatist „ELi lapse õiguste strateegia“ (COM(2021)0142),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 54 ning esimeeste konverentsi 12. detsembri 2002. aasta otsuse (mis käsitleb algatusraportite koostamise loa andmise korda) artikli 1 lõike 1 punkti e ja 3. lisa,

– võttes arvesse kultuuri- ja hariduskomisjoni raportit (A9-0000/2023),

A. arvestades, et kodanike aktiivne osalemine poliitilises ja kultuurielus on põhiõigus, mis peaks olema kõigile võrdselt kättesaadav; arvestades, et inimõiguste ülddeklaratsioonis on sätestatud õigus osaleda valitsemises ja vabadel valimistel, õigus osaleda ühiskonna kultuurielus ning õigus rahumeelsele kogunemisele ja ühinemisele, mis võimaldab täielikku osalemist ühiskonnas;

B. arvestades, et liidu kodakondsus annab inimestele mitmesuguseid õigusi, eelkõige õiguse esitada Euroopa Parlamendile petitsioone mis tahes ELi vastutusalasse kuuluvas küsimuses, õiguse pöörduda mis tahes ELi institutsiooni haldusomavoli juhtumite asjus Euroopa Ombudsmani poole, õiguse kirjutada mis tahes ELi institutsioonile ühes ELi ametlikus keeles ja saada vastus samas keeles ning õiguse saada teatud tingimustel ligipääsu parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele;

C. arvestades, et praegused ja esilekerkivad süsteemsed probleemid, nagu kliimakriis, ülemaailmsed pandeemiad, digiüleminek ja ränne, nõuavad ühiskonnas kodanike aktiivset osalemist võimaldavate struktuuride ja lähenemisviiside kohandamist; arvestades, et kodanike aktiivse digitaalse kaasamise puhul tuleks arvesse võtta ja käsitleda põlvkondadevahelist digilõhet;

D. arvestades, et kodanike kaasamist tuleb mõista mitmetasandilisena ning see hõlmab kohalikke, piirkondlikke, riiklikke, Euroopa ja ülemaailmseid protsesse; arvestades, et käimasolevad üleilmastumise ja Euroopa integratsiooni protsessid nõuavad, et uus eurooplaste põlvkond oleks poliitiliselt järjest aktiivsem ja tegutseks mitmel tasandil, et suuta rahvusvaheliselt elada ja töötada ning oma igapäevaelus erinevustega toime tulla; arvestades, et ühiskond muutub mitmekesisemaks ning see muudab kultuuride ja päritolu mitmekesisuse austamise ning naiste, LGBTIQ-kogukonna ja vähemuste diskrimineerimisest hoidumise Euroopas üha olulisemaks;

E. arvestades, et liikmesriikides täheldatud ühiskondlik-poliitilised muutused, alates sotsiaalsest polariseerumisest ja madalast usaldusest institutsioonide vastu kuni demokraatia tagasilanguse, õigusriigi nõrgenemise, välistava natsionalismi ja euroskeptitsismi kasutamiseni poliitilistel eesmärkidel koos äärmusliikumiste ja autoritaarsuse kasvuga võivad kujutada tõsist ohtu Euroopa demokraatiatele ja destabiliseerida liitu tervikuna; arvestades, et kodanike aktiivse osalemise ja kaasamise tugevdamine formaalse, mitteformaalse, informaalse ja elukestva õppe ja hariduse kaudu võib mängida olulist rolli selle suundumuse vastu võitlemisel;

F. arvestades, et Euroopa kodakondsuse tekkimist on takistanud teadmiste ja emotsionaalne lõhe ning seetõttu peaksid sellega kaasnema ja seda tugevdama mehhanismid, mis võimaldavad kodanike osalemist ja kultuuridevahelist dialoogi; arvestades, et meie ühise Euroopa ajaloo parem mõistmine ja kodanike ulatuslikum osalemine ühiskondlikus ja poliitilises elus võib avaldada soodsat mõju kujunevale

Euroopa identiteedile, mis täiendab kodanike mitmekordset kohalikku, riiklikku, geograafilist, kultuurilist või muud identiteeti;

G. arvestades, et kodanike ebapiisav kaasamine, ebapiisavad teadmised ELi kohta ja puudulik arusaam selle lisaväärtusest võivad võimendada demokraatia defitsiidi tunnetamist ning põhjustada liikmesriikides euroskeptitsismi;

H. arvestades, et kodanikuühiskonna tegutsemisruumi kahanemine Euroopa Liidus ja muudes programmis osalevates riikides mõjutab demokraatias osalemist ja kodanikuühiskonna organisatsioonide võimet tegutseda õigusriigi põhimõtete kontrollija ja tasakaalustajana; arvestades, et demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste kaitsmisel liikmesriikides on esmatähtis toetada ja võimaldada kodanikuühiskonna, sealhulgas pikalt tegutsenud ja märkimisväärse kogemusega rohujuuretasandi organisatsioonide osalemist;

Kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi rakendamise varajased etapid (2021–2027): kolmas tegevussuund – kodanike kaasamine

1. on kindlalt veendunud, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm annab ainulaadse panuse kodanike kaasatuse ja osaluse suurendamisse põhiõiguste seisukohast, ühendades tõhusalt väärtused, kodanikuühiskonna dialoogi ja kodakondsuse, edendades samal ajal ka soolist võrdõiguslikkust ning võitlust diskrimineerimise ja vägivalla vastu; on seisukohal, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm on hädavajalik, et tegeleda kahaneva kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ja õigusriigi katsumustega kogu Euroopas.

2. tuletab meelde, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi rakendamine on alles algusjärgus, kuna programmi kehtestav määrus võeti vastu alles 2021. aastal; juhib tähelepanu sellele, et seetõttu on kolmanda tegevussuuna raames lõpetatud vaid mõned projektid ja abisaajatelt on vähe teavet, mis võimaldaks tulemusi täpselt hinnata;

3. rõhutab, et programm seisis silmitsi mitme probleemiga, mis takistasid selle rakendamise algetappe ja millest paljud olid välised tegurid, nagu COVID-19 pandeemia ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, ning et need seadsid ohtu kodanike õigused ja osalemise demokraatias; märgib siiski, et rakendamine kiirenes ja läheb nüüd hästi;

4. tunneb muret, et uute digivahendite kasutamine ja kasutuselevõtt ELi vahendite rakendamiseks (nt eGrantsi vahend) näib olevat abisaajate jaoks peamine küsimus seoses programmi arenguga; peab kahetsusväärseks asjaolu, et keerulised menetlused on takistanud ka väiksemate organisatsioonide osalemist, kellel ei ole piisavalt aega ja ressursse taotlusprotsessi läbimiseks; on seisukohal, et nende vahendite ülesehitus piirab programmi võimet kohaneda uute arengute ja muutuvate vajadustega; nõuab halduskoormuse kaotamist ning taotluste esitamise, lepingute sõlmimise ja aruandlusprotsessi lihtsustamist;

5. rõhutab, et liikmesriigid ei ole kohustatud looma kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi riiklikku kontaktpunkti, mis pakuks taotlejatele, sidusrühmadele ja abisaajatele erapooletut nõu, kasulikku teavet ja toetust, sealhulgas abi taotlusprotsessis, jagades samal ajal kergesti arusaadavat teavet programmi tulemuste kohta; märgib siiski

kahetsusega, et 2023. aasta juuniks oli riiklik kontaktpunkt vaid 20 liikmesriigil;

6. on sügavalt mures, et praegune inflatsioonimäär mõjutab kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi abisaajate jooksvaid kulusid; peab kahetsusväärseks asjaolu, et abisaajad seisavad kavandatud tegevuste elluviimisel silmitsi probleemidega, eelkõige seoses reisi-, majutus- ja päevarahade ühikukuludega, ning võivad olla sunnitud vähendama mõningaid algselt kavandatud tegevusi, et jääda eelarve piiridesse;

Poliitilised soovitused kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi tulevikuks

7. kutsub komisjoni üles tugevdama kodanikuühiskonna dialoogi selliselt, et toetada kahesuunalist protsessi kõigi tasandite institutsioonide ja kõigi asjaomaste sidusrühmade vahel ning osana määruse (EL) 2021/692 artikli 11 rakendamisest, kasutades kodanikuühiskonna dialoogi kui vahendit kaheaastase tööprogrammi prioriteetide määramiseks ning edendades veelgi enam kodanike kaasatuse kollektiivset mõõdet kui demokraatia ja õigusriigi põhimõtete kriitilist mõõdet; tuletab sellega seoses meelde, et edendada tuleks uuenduslikke meetmeid kodanikuühiskonnaga peetava dialoogi toetamiseks, sealhulgas selleks, et edendada toetusesaajatega usaldusel põhineva partnerluse kultuuri; kutsub eelkõige üles võtma meetmeid suutlikkuse suurendamiseks, nagu tehnilise toe instrument, et toetada kodanikuühiskonna laialdast osalemist eelkõige sidemete kaudu teiste jagatud eelarve täitmise kaudu pakutavate rahastamiskavadega;

7. kutsub liikmesriike, kes ei ole veel riiklikke kontaktpunkte määranud, üles seda võimalikult kiiresti tegema ning kutsub komisjoni üles jätkama koostööd riiklike kontaktpunktide võrgustikuga kohtumiste, koolitusmeetmete ja spetsiaalse teabevahetuse kaudu, kuna neid on seni väga edukalt korraldatud;

8. võtab teadmiseks kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi raames eri tüüpi toetuste ümberjaotamise mehhanismide kasutuselevõtu tulemused, mis on seni olnud väga julgustavad; kutsub üles tegema erinevate toetuste ümberjaotamise konkursside kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid analüüse, et laiendada nende kasutamist vajaduse korral ka kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi teistele tegevussuundadele, eelkõige kolmandale tegevussuunale, tagamaks, et ELi rahastamine jõuaks rohujuuretasandi kodanikuühiskonna organisatsioonideni, kes on pikalt tegutsenud ja kellel on märkimisväärne kogemus; nõuab tungivalt, et komisjon lihtsustaks veelgi toetuste ümberjaotamise haldusmenetlusi ja nõudeid, et anda ümberjaotamist taotlevatele organisatsioonidele rohkem paindlikkust alltoetuste saajate puhul, tagades asjakohased töö-, tervishoiu- ja sotsiaalkaitsestandardid; leiab, et kaasrahastamise nõuded võiks läbi vaadata, et kohandada eeskirju abisaaja olukorra alusel, et toetada suuremat hulka abisaajaid ja teemavaldkondi; rõhutab, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmist antav rahastus õiguste, võrdõiguslikkuse, väärtuste ja kodanikuosaluse valdkonnas, mille puhul muud rahastamisallikad on väga napid või puuduvad, peaks katma suurema osa toetussummadest;

10. tunnistab, et teabevahetus ja osalemine kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi raames toimuvas tegevuses on tähtis kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamiseks kodanikeosaluse vallas ja liidu väärtuste edendamiseks

kolmandates riikides; rõhutab, et aktiivne osalemine ja pühendumine Euroopa väärtustele ei alga ühinemislepingutega, vaid tuleneb aktivistide ja kodanikuühiskonna organisatsioonide pikaajalisest tööst nende ideede edendamisel ja kohalike aktivistide toetamisel ELi-välistes riikides; kutsub seetõttu üles, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm kataks kodanikuühiskonna esindajate, vähemalt kandidaatriikide ja assotsieerunud riikide esindajate osaluskulud, sõltumata sellest, kas konkreetne riik osaleb kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmis; rõhutab vajadust tegeleda Ukraina sõjaga seotud probleemidega, julgustades Ukraina partnereid hõlmavaid projekte ajaloolise mälu ja demokraatias osalemisega seotud tegevuste kaudu;

11. nõuab tungivalt, et komisjon lihtsustaks tegevustoetuste puhul veelgi nelja-aastaste raampartnerluste haldusmenetlusi, eelkõige seoses selle kasutatava IT-vahendi eripäradega, mis näib kõige paremini sobivat konkreetse meetmetoetuse iseloomu arvestades;

°

° °

12. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.